

15 april 2022

En hier is dan de laatste nieuwsbrief vóór ons Lustrumconcert ter ere van het 60-jarig bestaan van het FKO.

Beste muzikliefhebber,

Eerst vermelden we wat praktische zaken over het concert:

We voeren het programma slechts 1 keer uit, maar dat wordt dan ook een spetterende happening, in **Leeuwarden, de Harmonie, Ruiterskwartier 4, 8911 BP, in de Rabobankzaal**

30 april 2022, aanvang 15.00 uur

Kaarten €20,-, vrienden €15,-, scholieren en studenten €10,-, kinderen t/m 12 jaar gratis

Kaarten bestellen via de website: www.frieskamerorkes.nl.

De toegangsprijs is inclusief garderobe en een pauzedrankje

Bijzonder aan dit lustrumconcert is dat het een echt familieconcert wordt, in sprookjesachtige sfeer. We hopen dan ook dat er veel jong publiek (met u) meekomt!

In het orkest spelen ook kinderen mee. Dat gebeurt in de 'Peer Gynt suite' van Edward Grieg. We hebben tijdens een repetitie al begrepen dat zij dat heel spannend vinden maar ook overweldigend om in zo'n groot orkest te worden opgenomen. Sommigen hebben al wat orkestervaring, anderen helemaal niet.

Gijs van Rhijn gaat met een aantal kinderen een performance voorbereiden bij het symfonische gedicht 'De Middagheks' van Antonin Dvorak. Het wordt dus nog een verrassing wat we te zien krijgen!

Vóór de pauze bestaat het programma uit ouvertures, bij al of niet succesvolle of zelfs verdwenen opera's. Dat is natuurlijk nogal uitzonderlijk voor een concert. U bent gewend dat een concert hoogstens opent met een ouverture, de smaakmaker voor het 'echte werk'. Welnu, de ouvertures, of afgeleiden daarvan vormen deze keer het echte werk! Want ook na de pauze gaat het om muziek die in eerste instantie is gecomponeerd bij sprookjesachtige verhalen.

We starten met de **ouverture bij Die Zauberflöte** (KV 620) van W.A. Mozart. Mozart noemde het een Singspiel, misschien wel omdat het maar 2 bedrijven heeft. Het is gebaseerd op een mix van diverse sprookjes. De eerste uitvoering vond plaats in 1791.

Papageno met de toverfluit

Daarna spelen we de **ouverture bij Die Zauberharfe** van Franz Schubert. Misschien wel beter bekend als de ouverture Rosamunde. Rosamunde was koningin van Cyprus en figureerde in een spel dat verloren is gegaan. Schubert was kennelijk nogal gecharmeerd van deze dame want hij wijdde ook een strikkwartet aan haar.

We eindigen het programma voor de pauze met **Hans en Grietje**, een ouverture van Engelbert Humperdinck (1854-1921) bij het overbekende sprookje van de gebroeders Grimm.

Humperdincks zus Adelheit Wette bewerkte het sprookje tot een kerstspel voor haar kinderen. De opera werd voor het eerst opgevoerd op 23 december 1893, onder leiding van Richard Strauss.

De Middagheks en de improvisatie

Na de pauze volgt een eigentijdse improvisatie op het verhaal van De Middagheks door kinderen en jongeren in samenwerking met kleinkunstenaar Gijs van Rhijn. De Middagheks is het 2e symfonische gedicht dat Antonin Dvořák maakte in een cyclus van 4. Het zijn populaire ballades van Karel Jaromír Erben, gebaseerd op Tsjechische sprookjes en verhalen.

In dit stuk (op.108) wordt een thema in C-majeur in 2/4 maat gevarieerd door de sfeer voortdurend donkerder te maken; er wordt een gevoel van tragiek opgeroepen maar tevens ook van zachtaardigheid, aandoenlijkheid. Dit is een vroeg voorbeeld van de in de 20e-eeuwse muziek gebruikelijke wijze alle voorstelbare mogelijkheden van het muzikale onderwerp te onderzoeken en uit te werken. Dvořák doet dat door te kiezen voor bijzondere harmonische wendingen en het gebruik van 'bleke' kleuren in bijvoorbeeld de gedempte strijkers en de basklarinet.

Zoals meestal het geval is bij sprookjes heeft het verhaal een moraal voor de kijker of lezer. Dat is ook het geval bij de Middagheks. De toon van het verhaal is: als je niet doet wat de norm is, dan word je ongenadig gestraft. Die straf komt van de Middagheks. Zij heet de Middagheks, omdat zij iedereen meeneemt die zich niet aan de 'wet' houdt. En die wet houdt in dat de boeren die op het land werken tussen de middag pauze houden.

Een arm meisje werkt op het land voor haar zieke moeder en ze is zo in haar werk verdiept dat ze vergeet middagpauze te houden. En daar verschijnt de Middagheks! Maar die kent gelukkig ook genade: als het meisje haar situatie uitlegt en voldoet aan een opdracht van de Middagheks, laat zij haar gaan. Ook dat is vaak de kern van een sprookje: eind goed al goed!

De uiteindelijke moraal van dit verhaal is natuurlijk dat als je 'strijdt' voor een goede zaak en trouw blijft aan je eigen inzichten en opvattingen, je beloond wordt.

Die levenshouding gaan de kinderen onder leiding van Gijs van Rhijn proberen te verbeelden. Zij maken teksten of gedichten op basis van hun eigen gevoel en ervaringen. Geïnspireerd op de moraal van het verhaal van de middagheks: Als je jezelf probeert te zijn en je niet laat meeslepen door wat de massa van je verwacht, word je een gelukkig en waardevol mens. In een workshop van een ochtend hebben de kinderen en jongeren hun eigen materiaal gemaakt dat zij 's middags bij de muziek laten horen.

Edward Grieg, Peer Gynt

De Peer Gynt is een kamersymfonisch orkestwerk (Op. 23) speciaal geschreven bij het gelijknamige toneelstuk van Henrik Ibsen. De première van het stuk vond plaats op 24 februari 1876 in Kristiania (nu Oslo). Het is een Noors verhaal waarin trollen een kwalijke rol spelen.

Gedeeltelijk speelt het verhaal zich ook af in Afrika. Het bij tijd en wijle gruwelijke verhaal draait om de al of niet opzettelijke verwarring die Peer sticht door leugen en waarheid te vermengen.

Grieg vond het toneelstuk maar niks maar hij had zich toch laten overhalen er muziek bij te maken. Het geheel werd overigens goed ontvangen door het publiek.

Later maakte Grieg er 2 orkestsuites van die zelfstandig worden uitgevoerd. Vóór

1750 bestond een suite uit een reeks hofdanses. Na 1750 is het een muzikale 'samenvatting' van een opera of ballet geworden, of, in het geval van de Peer Gynt, van een toneelstuk.

Wij spelen de eerste suite (Op. 46).

En over 'wij' valt nog wel iets te zeggen: ons orkest wordt voor de gelegenheid dus uitgebreid met een aantal jongeren. Want een familieconcert wordt nog leuker als de jongste generatie mee kan doen. Zo hebben 3 koperblazers en 4 violisten de kans aangegrepen om ons symfonieorkest te versterken. Wij hopen dat deze ervaring ze inspireert om het orkestspelen te blijven of te gaan beoefenen.

De suite bestaat uit 4 delen:

Morgenstemming - *Allegretto pastoral*

Åses dood - *Andante doloroso*

Anitras dans – *Tempo di Mazurka*

De dans in de zaal van de bergkoning - *Alla marcia e molto marcato*

Aan het eind van ons concert is deze muziek een feest der herkenning. U kunt het zo meefluiten, maar dat moet u toch maar niet doen.

Het eerste deel heeft een lieflijk pastoraal thema. Het tweede deel gaat over de dood van Åse, de moeder van Peer Gynt en het derde deel verklankt de dans van de exotische Afrikaanse vrouw Anitra waarmee zij tracht Peer te verleiden. Peer trapt daar niet in maar ondertussen steelt Anitra wel al zijn spullen. Het tweede en derde deel is alleen voor strijkers geschreven. Het laatste deel is een zinderend stuk. Grieg heeft de wilde en kwaadaardige trollen onnavolgbaar verklankt. Je hoort ze eerst stiekem waggelen en sluipen op de getokkelde strijkersnoten en de brommende fagotten. Maar terwijl het tempo versnelt en het aantal instrumenten toeneemt, verandert de trollenhal in een enorme chaos. Wij dachten: dat spreek onze jonge instrumentalisten wel aan!

Gijs van Rhijn

Gijs van Rhijn is op cultureel gebied een duizendpoot. Op allerlei theatrale, maatschappelijke en muzikale terreinen is hij actief. De rode draad in zijn werk is zijn zoektocht naar het persoonlijke in de mens, zijn onzekerheden en persoonlijke verhalen. Dus dé ideale begeleider van de kinderen in de vertolking van de Middagheks.

Gijs studeerde schoolmuziek aan het Prins Claus Conservatorium in Groningen. Daarnaast is hij kleinkunstenaar; hij treedt op als cabaretier en maakt muzikale kindervoorstellingen. Tevens is hij presentator en begeleidt hij workshops en muziek- en theaterprojecten. Hij is dan vooral op zoek naar de kwetsbaarheid achter ieders verhaal. Daarvoor weet hij een veilige en positieve sfeer te creëren. En die is nodig om de kinderen in ons concert de moed te geven zich open te stellen en te laten zien wat hun bezighoudt.

Al met al een concert waar u van zult genieten, in een prachtige zaal. Wij hopen u dan ook in groten getale te kunnen begroeten!

Met vriendelijke groet, en tot ziens op 30 april,
de lustrumcommissie van het FKO,
Heleen Hoogland,
Katy de Jongh,
Herman Leusman.

